अथ

धातुरूपावलिः ।

(निर्णयसागरीया)

मुम्बय्याम्

सत्य[illegible] पाण्डुरङ्ग इत्येताभिर्निर्णय-
सागरमुद्रणालयकर्त्रा तत्रैव मुद्रापयित्वा
[illegible]प्राकाश्यं नीता ।

[illegible]दशं संस्करणम् ।

शके १८७२, सन १९५०.

मूल्यं ८ आणकाः ।

…या राजसद्मनि लेखारूढः
…क्षिताः सन्ति ।

…यसागर प्रेस, नं. २६–२८
…ोलभाट स्ट्रीट, मुंबई.

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ धातुरूपावलिप्रारंभः ।

अथ धातुरूपाणि लिख्यंते ।

तत्रादौ प्रथमगणीयः शब्विकरणोऽकर्मकः सत्तार्थको भूधातुः । सेट् ।

तस्मात्कर्तरि परस्मैपदं भवति ।

वर्तमाने लट् ।

भवति १	भवतः २	भवंति ३	इति प्रथमः पुरुषः ।
भवसि १	भवथः २	भवथ ३	इति मध्यमः पुरुषः ।
भवामि १	भवावः २	भवामः ३	इत्युत्तमः पुरुषः ।

अनद्यतनपरोक्षभूते लिट् ।

बभूव १	बभूवतुः २	बभूवुः ३	प्र० ।
बभूविथ १	बभूवथुः २	बभूव ३	म० ।
बभूव १	बभूविव २	बभूविम ३	उ० ।

अनद्यतनभविष्यति लुट् ।

भविता १	भवितारौ २	भवितारः ३	प्र० ।

भवितासि १	भवितास्थः २	भवितास्थ ३	म० ।
भवितास्मि १	भवितास्वः २	भवितास्मः ३	उ० ।

भविष्यति लृट् ।

भविष्यति १	भविष्यतः २	भविष्यंति ३	प्र० ।
भविष्यसि १	भविष्यथः २	भविष्यथ ३	म० ।
भविष्यामि १	भविष्यावः २	भविष्यामः ३	उ० ।

विधौ निमंत्रणे कामचारानुज्ञायां सत्कारपूर्वक-
व्यापारे प्रश्ने प्रार्थनायामाशिषि च लोट् ।

तत्र भवतात् इति रूपमाशिष्येव ।

भवतु—भवतात् १	भवताम् २	भवंतु ३	प्र० ।
भव—भवतात् १	भवतम् २	भवत ३	म० ।
भवानि १	भवाव २	भवाम ३	उ० ।

अनद्यतनभूते लङ् ।

अभवत् १	अभवताम् २	अभवन् ३	प्र० ।
अभवः १	अभवतम् २	अभवत ३	म० ।
अभवम् १	अभवाव २	अभवाम ३	उ० ।

विधौ निमंत्रणे कामचारानुज्ञायां सत्कारपूर्वक-
व्यापारे प्रार्थनायां प्रश्ने च लिङ् ।

भवेत् १	भवेताम् २	भवेयुः ३	प्र० ।

भवेः १	भवेतम् २	भवेत ३	म० ।
भवेयम् १	भवेव २	भवेम ३	उ० ।

आशिषि लिङ् ।

भूयात् १	भूयास्ताम् २	भूयासुः ३	प्र० ।
भूयाः १	भूयास्तम् २	भूयास्त ३	म० ।
भूयासम् १	भूयास्व २	भूयास्म ३	उ० ।

भूते लुङ् ।

अभूत् १	अभूताम् २	अभूवन् ३	प्र० ।
अभूः १	अभूतम् २	अभूत ३	म० ।
अभूवम् १	अभूव २	अभूम ३	उ० ।

क्रियाया अनिष्पत्तौ हेतुहेतुमद्भावे लृङ् ।

अभविष्यत् १	अभविष्यताम् २	अभविष्यन् ३	प्र० ।
अभविष्यः १	अभविष्यतम् २	अभविष्यत ३	म० ।
अभविष्यम् १	अभविष्याव २	अभविष्याम ३	उ० ।

२ प्रथमगणीयः शब्विकरणोऽकर्मक आत्मनेपदी वृद्ध्यर्थक एधधातुः । सेट् ।

लट् ।

एधते १	एधेते २	एधंते ३	प्र० ।

एधसे १	एधेथे २	एधध्वे ३	म० ।
एधे १	एधावहे २	एधामहे ३	उ० ।

लिट् ।

एधांचक्रे १	एधांचक्राते २	एधांचक्रिरे ३	प्र० ।
एधांचकृषे १	एधांचक्राथे २	एधांचकृढ्वे ३	म० ।
एधांचक्रे १	एधांचकृवहे २	एधांचकृमहे ३	उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

एधांबभूव १	एधांबभूवतुः २	एधांबभूवुः ३	प्र० ।
एधांबभूविथ १	एधांबभूवथुः २	एधांबभूव ३	म० ।
एधांबभूव १	एधांबभूविव २	एधांबभूविम ३	उ० ।

तृतीयं रूपम् ।

एधामास १	एधामासतुः २	एधामासुः ३	प्र० ।
एधामासिथ १	एधामासथुः २	एधामास ३	म० ।
एधामास १	एधामासिव २	एधामासिम ३	उ० ।

लुट् ।

एधिता १	एधितारौ २	एधितारः ३	प्र० ।
एधितासे १	एधितासाथे २	एधिताध्वे ३	म० ।
एधिताहे १	एधितास्वहे २	एधितास्महे ३	उ० ।

लृट् ।

एधिष्यते १	एधिष्येते २	एधिष्यंते ३	प्र० ।
एधिष्यसे १	एधिष्येथे २	एधिष्यध्वे ३	म० ।
एधिष्ये १	एधिष्यावहे २	एधिष्यामहे ३	उ० ।

लोट् ।

एधताम् १	एधेताम् २	एधंताम् ३	प्र० ।
एधस्व १	एधेथाम् २	एधध्वम् ३	म० ।
एधै १	एधावहै २	एधामहै ३	उ० ।

लङ् ।

ऐधत १	ऐधेताम् २	ऐधंत ३	प्र० ।
ऐधथाः १	ऐधेथाम् २	ऐधध्वम् ३	म० ।
ऐधे १	ऐधावहि २	ऐधामहि ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

एधेत १	एधेयाताम् २	एधेरन् ३	प्र० ।
एधेथाः १	एधेयाथाम् २	एधेध्वम् ३	म० ।
एधेय १	एधेवहि २	एधेमहि ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

एधिषीष्ट १	एधिषीयास्ताम् २	एधिषीरन् ३	प्र० ।
एधिषीष्ठाः १	एधिषीयास्थाम् २	एधिषीध्वम् ३	म० ।
एधिषीय १	एधिषीवहि २	एधिषीमहि ३	उ० ।

लुङ् ।

ऐधिष्ट १	ऐधिषाताम् २	ऐधिषत ३	प्र० ।
ऐधिष्ठाः १	ऐधिषाथाम् २	ऐधिध्वम्—ऐधिढ्वम् ३	म० ।
ऐधिषि १	ऐधिष्वहि २	ऐधिष्महि ३	उ० ।

लृङ् ।

ऐधिष्यत १	ऐधिष्येताम् २	ऐधिष्यंत ३	प्र० ।
ऐधिष्यथाः १	ऐधिष्येथाम् २	ऐधिष्यध्वम् ३	म० ।
ऐधिष्ये १	ऐधिष्यावहि २	ऐधिष्यामहि ३	उ० ।

३ द्वितीयगणीयो लुग्विकरणः सकर्मकः परस्मैपदवान् ज्ञानार्थको विद् धातुः । सेट् ।

लट् ।

वेद १	विदतुः २	विदुः ३	प्र० ।
वेत्थ १	विदथुः २	विद ३	म० ।
वेद १	विद्व २	विद्म ३	उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

वेत्ति १	वित्तः २	विदंति ३	प्र० ।
वेत्सि १	वित्थः २	वित्थ ३	म० ।
वेद्मि १	विद्वः २	विद्मः ३	उ० ।

लिट् ।

विवेद १	विविदतुः २	विविदुः ३	प्र० ।
विवेदिथ १	विविदथुः २	विविद ३	म० ।
विवेद १	विविदिव २	विविदिम३	उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

विदांचकार १	विदांचक्रतुः २	विदांचक्रुः ३	प्र० ।
विदांचकर्थ १	विदांचक्रथुः २	विदांचक्र ३	म० ।
विदांचकार, विदांचकर १	विदांचकृव २	विदांचकृम ३	उ० ।

एवं विदांबभूवेत्यादि विदामासेत्यादि च पूर्ववत् ।

लुट् ।

वेदिता १	वेदितारौ २	वेदितारः ३	प्र० ।
वेदितासि १	वेदितास्थः २	वेदितास्थ ३	म० ।
वेदितास्मि १	वेदितास्वः २	वेदितास्मः ३	उ० ।

लृट् ।

वेदिष्यति १	वेदिष्यतः २	वेदिष्यंति ३	प्र० ।
वेदिष्यसि १	वेदिष्यथः २	वेदिष्यथ ३	म० ।
वेदिष्यामि १	वेदिष्यावः २	वेदिष्यामः ३	उ० ।

लोट् ।

विदांकरोतु, विदांकुरुतात् १	विदांकुरुताम् २	विदांकुर्वंतु ३	प्र० ।
विदांकुरु, विदांकुरुतात् १	विदांकुरुतम् २	विदांकुरुत ३	म० ।
विदांकरवाणि १	विदांकरवाव २	विदांकरवाम ३	उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

वेत्तु—वित्तात् १	वित्ताम् २	विदंतु ३	प्र० ।
विद्धि—वित्तात् १	वित्तम् २	वित्त ३	म० ।
वेदानि १	वेदाव २	वेदाम ३	उ० ।

लङ् ।

अवेत् १	अवित्ताम् २	अविदुः ३	प्र० ।
अवेः—अवेत् १	अवित्तम् २	अवित्त ३	म० ।
अवेदम् १	अविद्व २	अविद्म ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

विद्यात् १	विद्याताम् २	विद्युः ३	प्र० ।
विद्याः १	विद्यातम् २	विद्यात ३	म० ।
विद्याम् १	विद्याव २	विद्याम ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

विद्यात् १	विद्यास्ताम् २	विद्यासुः ३	प्र० ।

विद्याः १	विद्यास्तम् २	विद्यास्त ३	म० ।
विद्यासम् १	विद्यास्व २	विद्यास्म ३	उ० ।

लुङ् ।

अवेदीत् १	अवेदिष्टाम् २	अवेदिषुः ३	प्र० ।
अवेदीः १	अवेदिष्टम् २	अवेदिष्ट ३	म० ।
अवेदिषं १	अवेदिष्व २	अवेदिष्म ३	उ० ।

लृङ् ।

अवेदिष्यत् १	अवेदिष्यताम् २	अवेदिष्यन् ३	प्र० ।
अवेदिष्यः १	अवेदिष्यतम् २	अवेदिष्यत ३	म० ।
अवेदिष्यम् १	अवेदिष्याव २	अवेदिष्याम ३	उ० ।

४ द्वितीयगणीयो लुग्विकरणः सकर्मक उभयपदवान् व्यक्तवागर्थको ब्रूञ्धातुः ।

तत्र परस्मैपदानि ।

लट् ।

आह १	आहतुः २	आहुः ३	प्र० ।
आत्थ १	आहथुः २	ब्रूथ ३	म० ।
ब्रवीमि १	ब्रूवः २	ब्रूमः ३	उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

ब्रवीति १	ब्रूतः २	ब्रुवंति ३	प्र० ।

ब्रवीषि १	ब्रूथः २	ब्रूथ ३	म० ।
ब्रवीमि १	ब्रूवः २	ब्रूमः ३	उ० ।

लिट् । वचादेशः । अनिट् ।

उवाच १	ऊचतुः २	ऊचुः ३	प्र० ।
उवचिथ—उवक्थ १	ऊचथुः २	ऊच ३	म० ।
उवाच—उवच १	ऊचिव २	ऊचिम ३	उ० ।

लुट् । वचादेशः ।

वक्ता १	वक्तारौ २	वक्तारः ३	प्र० ।
वक्तासि १	वक्तास्थः २	वक्तास्थ ३	म० ।
वक्तास्मि १	वक्तास्वः २	वक्तास्मः ३	उ० ।

लृट् । वचादेशः ।

वक्ष्यति १	वक्ष्यतः २	वक्ष्यंति ३	प्र० ।
वक्ष्यसि १	वक्ष्यथः २	वक्ष्यथ ३	म० ।
वक्ष्यामि १	वक्ष्यावः २	वक्ष्यामः ३	उ० ।

लोट् ।

ब्रवीतु—ब्रूतात् १	ब्रूताम् २	ब्रुवंतु ३	प्र० ।
ब्रूहि—ब्रूतात् १	ब्रूतम् २	ब्रूत ३	म० ।
ब्रवाणि १	ब्रवाव २	ब्रवाम ३	उ० ।

लङ् ।

अब्रवीत् १	अब्रूताम् २	अब्रुवन् ३	प्र० ।
अब्रवीः १	अब्रूतम् २	अब्रूत ३	म० ।
अब्रवम् १	अब्रूव २	अब्रूम ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

ब्रूयात् १	ब्रूयाताम् २	ब्रूयुः ३	प्र० ।
ब्रूयाः १	ब्रूयातम् २	ब्रूयात ३	म० ।
ब्रूयाम् १	ब्रूयाव २	ब्रूयाम ३	उ० ।

आशीर्लिङ् । वचादेशः ।

उच्यात् १	उच्यास्ताम् २	उच्यासुः ३	प्र० ।
उच्याः १	उच्यास्तम् २	उच्यास्त ३	म० ।
उच्यासम् १	उच्यास्व २	उच्यास्म ३	उ० ।

लुङ् । वचादेशः ।

अवोचत् १	अवोचताम् २	अवोचन् ३	प्र० ।
अवोचः १	अवोचतम् २	अवोचत ३	म० ।
अवोचम् १	अवोचाव २	अवोचाम ३	उ० ।

लृङ् । वचादेशः ।

अवक्ष्यत् १	अवक्ष्यताम् २	अवक्ष्यन् ३	प्र० ।
अवक्ष्यः १	अवक्ष्यतम् २	अवक्ष्यत ३	म० ।
अवक्ष्यम् १	अवक्ष्याव २	अवक्ष्याम ३	उ० ।

अथात्मनेपदानि ।

लट् ।

ब्रूते १	ब्रुवाते २	ब्रुवते ३	प्र० ।
ब्रूषे १	ब्रुवाथे २	ब्रूध्वे ३	म० ।
ब्रुवे १	ब्रूवहे २	ब्रूमहे ३	उ० ।

लिट् । वचादेशः ।

ऊचे १	ऊचाते २	ऊचिरे ३	प्र० ।
ऊचिषे १	ऊचाथे २	ऊचिध्वे ३	म० ।
ऊचे १	ऊचिवहे २	ऊचिमहे ३	उ० ।

लुट् । वचादेशः ।

वक्ता १	वक्तारौ २	वक्तारः ३	प्र० ।
वक्तासे १	वक्तासाथे २	वक्ताध्वे ३	म० ।
वक्ताहे १	वक्तास्वहे २	वक्तास्महे ३	उ० ।

लृट् । वचादेशः ।

वक्ष्यते १	वक्ष्येते २	वक्ष्यंते ३	प्र० ।
वक्ष्यसे १	वक्ष्येथे २	वक्ष्यध्वे ३	म० ।
वक्ष्ये १	वक्ष्यावहे २	वक्ष्यामहे ३	उ० ।

लोट् ।

ब्रूताम् १	ब्रुवाताम् २	ब्रुवताम् ३	प्र० ।

ब्रूष्व १	ब्रुवाथाम् २	ब्रूध्वम् ३	म० ।
ब्रवै १	ब्रवावहै २	ब्रवामहै ३	उ० ।

लङ् ।

अब्रूत १	अब्रुवाताम् २	अब्रुवत ३	प्र० ।
अब्रूथाः १	अब्रुवाथाम् २	अब्रूध्वम् ३	म० ।
अब्रुवि १	अब्रूवहि २	अब्रूमहि ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

ब्रुवीत १	ब्रुवीयाताम् २	ब्रुवीरन् ३	प्र० ।
ब्रुवीथाः १	ब्रुवीयाथाम् २	ब्रुवीध्वम् ३	म० ।
ब्रुवीय १	ब्रुवीवहि २	ब्रुवीमहि ३	उ० ।

आशीर्लिङ् । वचादेशः ।

वक्षीष्ट १	वक्षीयास्ताम् २	वक्षीरन् ३	प्र० ।
वक्षीष्ठाः १	वक्षीयास्थाम् २	वक्षीध्वम् ३	म० ।
वक्षीय १	वक्षीवहि २	वक्षीमहि ३	उ० ।

लुङ् । वचादेशः ।

अवोचत १	अवोचेताम् २	अवोचंत ३	प्र० ।
अवोचथाः १	अवोचेथाम् २	अवोचध्वम् ३	म० ।
अवोचे १	अवोचावहि २	अवोचामहि ३	उ० ।

लृङ् । वचादेशः ।

अवक्ष्यत १	अवक्ष्येताम् २	अवक्ष्यंत ३	प्र० ।
अवक्ष्यथाः १	अवक्ष्येथाम् २	अवक्ष्यध्वम् ३	म० ।
अवक्ष्ये १	अवक्ष्यावहि २	अवक्ष्यामहि ३	उ० ।

५ द्वितीयगणीयो लुग्विकरणोऽकर्मकः परस्मैपदवान् सत्तार्थकोऽसूधातुः ।

लट् ।

अस्ति १	स्तः २	संति ३	प्र० ।
असि १	स्थः २	स्थ ३	म० ।
अस्मि १	स्वः २	स्मः ३	उ० ।

लिट्-लुट्-लृटां बभूव-भविता-भविष्यति इत्यादीनि भूवद्रूपाणि ।

लोट् ।

अस्तु—स्तात् १	स्ताम् २	संतु ३	प्र० ।
एधि—स्तात् १	स्तम् २	स्त ३	म० ।
असानि १	असाव २	असाम ३	उ० ।

लङ् ।

आसीत् १	आस्ताम् २	आसन् ३	प्र० ।
आसीः १	आस्तम् २	आस्त ३	म० ।
आसम् १	आस्व २	आस्म ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

स्यात् १	स्याताम् २	स्युः ३	प्र० ।
स्याः १	स्यातम् २	स्यात ३	म० ।
स्याम् १	स्याव २	स्याम ३	उ० ।

आशीर्लिङ्-लुङ्-लृङां भूयात्-अभूत्-अभविष्यत् इत्यादीनि भूवद्रूपाणि ।

६ तृतीयगणीयः श्लुविकरणः सकर्मक उभयपदवान् धारणपोषणार्थको भृञ्धातुः ।

अनिट् ।

तत्र परस्मैपदानि ।

लट् ।

बिभर्ति १	बिभृतः २	बिभ्रति ३	प्र० ।
बिभर्षि १	बिभृथः २	बिभृथ ३	म० ।
बिभर्मि १	बिभृवः २	बिभृमः ३	उ० ।

लिट् ।

बभार १	बभ्रतुः २	बभ्रुः ३	प्र० ।
बभर्थ १	बभ्रथुः २	बभ्र ३	म० ।
बभार—बभर १	बभृव २	बभृम ३	उ० ।

बिभरांचकारेत्यादि बिभरांबभूवेत्यादि बिभरामासेत्यादि च पूर्ववत् ।

भर्ता १	भर्तारौ २	भर्तारः ३	प्र० ।
भर्तासि १	भर्तास्थः २	भर्तास्थ ३	म० ।
भर्तास्मि १	भर्तास्वः २	भर्तास्मः ३	उ० ।

लृट् । सेट् ।

भरिष्यति १	भरिष्यतः २	भरिष्यंति ३	प्र० ।
भरिष्यसि १	भरिष्यथः २	भरिष्यथ ३	म० ।
भरिष्यामि १	भरिष्यावः २	भरिष्यामः ३	उ० ।

लोट् ।

बिभर्तु—बिभृतात् १	बिभृताम् २	बिभ्रतु ३	प्र० ।
बिभृहि—बिभृतात् १	बिभृतम् २	बिभृत ३	म० ।
बिभराणि १	बिभराव २	बिभराम ३	उ० ।

लङ् ।

अबिभः १	अबिभृताम् २	अबिभरुः ३	प्र० ।
अबिभः १	अबिभृतम् २	अबिभृत ३	म० ।
अबिभरम् १	अबिभृव २	अबिभृम ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

बिभृयात् १	बिभृयाताम् २	बिभृयुः ३	प्र० ।
बिभृयाः १	बिभृयातम् २	बिभृयात ३	म० ।
बिभृयाम् १	बिभृयाव २	बिभृयाम ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

भ्रियात् १	भ्रियास्ताम् २	भ्रियासुः ३	प्र० ।
भ्रियाः १	भ्रियास्तम् २	भ्रियास्त ३	म० ।
भ्रियासम् १	भ्रियास्व २	भ्रियास्म ३	उ० ।

लुङ् ।

अभार्षीत् १	अभार्ष्टाम् २	अभार्षुः ३	प्र० ।
अभार्षीः १	अभार्ष्टम् २	अभार्ष्ट ३	म० ।
अभार्षम् १	अभार्ष्व २	अभार्ष्म ३	उ० ।

लृङ् ।

अभरिष्यत् १	अभरिष्यताम् २	अभरिष्यन् ३	प्र० ।
अभरिष्यः १	अभरिष्यतम् २	अभरिष्यत ३	म० ।
अभरिष्यम् १	अभरिष्याव २	अभरिष्याम ३	उ० ।

अथात्मनेपदानि ।

लट् ।

बिभृते १	बिभ्राते २	बिभ्रते ३	प्र० ।
बिभृषे १	बिभ्राथे २	बिभृध्वे ३	म० ।
बिभ्रे १	बिभृवहे २	बिभृमहे ३	उ० ।

लिट् ।

बभ्रे १	बभ्राते २	बभ्रिरे ३	प्र० ।

बभृषे १	बभ्राथे २	बभृढ्वे ३	म० ।
बभ्रे १	बभृवहे २	बभृमहे ३	उ० ।

बिभरांचक्रे इत्यादि बिभरांबभूव इत्यादि-बिभरामास-इत्यादि च पूर्ववत् ।

लुट् ।

भर्ता १	भर्तारौ २	भर्तारः ३	प्र० ।
भर्तासे १	भर्तासाथे २	भर्ताध्वे ३	म० ।
भर्ताहे १	भर्तास्वहे २	भर्तास्महे ३	उ० ।

लृट् ।

भरिष्यते १	भरिष्येते २	भरिष्यंते ३	प्र० ।
भरिष्यसे १	भरिष्येथे २	भरिष्यध्वे ३	म० ।
भरिष्ये १	भरिष्यावहे २	भरिष्यामहे ३	उ० ।

लोट् ।

बिभृताम् १	बिभ्राताम् २	बिभ्रताम् ३	प्र० ।
बिभृष्व १	बिभ्राथाम् २	बिभृध्वम् ३	म० ।
बिभरै १	बिभरावहै २	बिभरामहै ३	उ० ।

लङ् ।

अबिभृत १	अबिभ्राताम् २	अबिभ्रत ३	प्र० ।

अविभृथाः १	अविभ्राथाम् २	अविभृध्वम् ३	म० ।
अविभ्रि १	अविभृवहि २	अविभृमहि ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

बिभ्रीत १	बिभ्रीयाताम् २	बिभ्रीरन् ३	प्र० ।
बिभ्रीथाः १	बिभ्रीयाथाम् २	बिभ्रीध्वम् ३	म० ।
बिभ्रीय १	बिभ्रीवहि २	बिभ्रीमहि ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

भृषीष्ट १	भृषीयास्ताम् २	भृषीरन् ३	प्र० ।
भृषीष्ठाः १	भृषीयास्थाम् २	भृषीढ्वम् ३	म० ।
भृषीय १	भृषीवहि २	भृषीमहि ३	उ० ।

लुङ् ।

अभृत १	अभृषाताम् २	अभृषत ३	प्र० ।
अभृथाः १	अभृषाथाम् २	अभृढ्वम् ३	म० ।
अभृषि १	अभृष्वहि २	अभृष्महि ३	उ० ।

लृङ् ।

अभरिष्यत १	अभरिष्येताम् २	अभरिष्यंत ३	प्र० ।
अभरिष्येथाः १	अभरिष्येथाम् २	अभरिष्यध्वम् ३	म० ।
अभरिष्ये १	अभरिष्यावहि २	अभरिष्यामहि ३	उ० ।

७ चतुर्थगणीयः श्यन्विकरणः सकर्मक आत्मनेपदी प्राणिप्रसवार्थकः षूङ्धातुः । वेट्कः ।

लट् ।

सूयते १	सूयेते २	सूयंते ३	प्र० ।
सूयसे १	सूयेथे २	सूयध्वे ३	म० ।
सूये १	सूयावहे २	सूयामहे ३	उ० ।

लिट् ।

सुषुवे १	सुषुवाते २	सुषुविरे ३	प्र० ।
सुषुविषे १	सुषुवाथे २	सुषुविध्वे-सुषुविढ्वे ३	म० ।
सुषुवे १	सुषुविवहे २	सुषुविमहे ३	उ० ।

लुट् ।

सविता, सोता १	सवितारौ, सोतारौ २	सवितारः, सोतारः ३	प्र० ।
सवितासे, सोतासे १	सवितासाथे, सोतासाथे २	सविताध्वे, सोताध्वे ३	म० ।
सविताहे, सोताहे १	सवितास्वहे, सोतास्वहे २	सवितास्महे, सोतास्महे ३	उ० ।

लृट् ।

सविष्यते, सोष्यते १	सविष्येते, सोष्येते २	सविष्यंते, सोष्यंते ३	प्र० ।

सविष्यसे सोष्यसे } १	सविष्येथे सोष्येथे } २	सविष्यध्वे सोष्यध्वे } ३	म० ।
सविष्ये सोष्ये } १	सविष्यावहे सोष्यावहे } २	सविष्यामहे सोष्यामहे } ३	उ० ।

लोट्।

सूयताम् १	सूयेताम् २	सूयंताम् ३	प्र० ।
सूयस्व १	सूयेथाम् २	सूयध्वम् ३	म० ।
सूयै १	सूयावहै २	सूयामहै ३	उ० ।

लङ्।

असूयत १	असूयेताम् २	असूयंत ३	प्र० ।
असूयथाः १	असूयेथाम् २	असूयध्वम् ३	म० ।
असूये १	असूयावहि २	असूयामहि ३	उ० ।

विधिलिङ्।

सूयेत १	सूयेयाताम् २	सूयेरन् ३	प्र० ।
सूयेथाः १	सूयेयाथाम् २	सूयेध्वम् ३	म० ।
सूयेय १	सूयेवहि २	सूयेमहि ३	उ० ।

आशीर्लिङ्।

सविषीष्ट सोषीष्ट } १	सविषीयास्ताम् सोषीयास्ताम् } २	सविषीरन् सोषीरन् } ३	प्र०

सविषीष्ठाः सोषीष्ठाः	१ सविषीयास्थाम् सोषीयास्थाम्	२ सविषीध्वम्-ढ्वम् सोषीढ्वम्	३ म० ।
सविषीय सोषीय	१ सविषीवहि सोषीवहि	२ सविषीमहि सोषीमहि	३ उ० ।

लुङ् ।

असविष्ट असोष्ट	१ असविषाताम् असोषाताम्	२ असविषत असोषत	३ प्र० ।
असविष्ठाः असोष्ठाः	१ असविषाथाम् असोषाथाम्	२ असविध्वम्-ढ्वम् असोढ्वम्	३ म० ।
असविषि असोषि	१ असविष्वहि असोष्वहि	२ असविष्महि असोष्महि	३ उ० ।

लृङ् ।

असविष्यत असोष्यत	१ असविष्येताम् असोष्येताम्	२ असविष्यंत असोष्यंत	३ प्र० ।
असविष्यथाः असोष्यथाः	१ असविष्येथाम् असोष्येथाम्	२ असविष्यध्वम् असोष्यध्वम्	३ म. ।
असविष्ये असोष्ये	१ असविष्यावहि असोष्यावहि	२ असविष्यामहि असोष्यामहि	३ उ० ।

८ पञ्चमगणीयः श्नुविकरणोऽकर्मकः शक्त्यर्थकः शक्लृधातुः अनिट्। तस्मात्कर्तरि परस्मैपदं भवति।

लट्।

शक्नोति १	शक्नुतः २	शक्नुवंति ३	प्र० ।
शक्नोषि १	शक्नुथः २	शक्नुथ ३	म० ।
शक्नोमि १	शक्नुवः २	शक्नुमः ३	उ० ।

लिट्।

शशाक १	शेकतुः २	शेकुः ३	प्र० ।
शेकिथ-शशक्थ १	शेकथुः २	शेक ३	म० ।
शशाक-शशक १	शेकिव २	शेकिम ३	उ० ।

लुट्।

शक्ता १	शक्तारौ २	शक्तारः ३	प्र० ।
शक्तासि १	शक्तास्थः २	शक्तास्थ ३	म० ।
शक्तास्मि १	शक्तास्वः २	शक्तास्मः ३	उ० ।

लृट्।

शक्ष्यति १	शक्ष्यतः २	शक्ष्यंति ३	प्र० ।
शक्ष्यसि १	शक्ष्यथः २	शक्ष्यथ ३	म० ।
शक्ष्यामि १	शक्ष्यावः २	शक्ष्यामः ३	उ० ।

लोट् ।

शक्नोतु-शक्नुतात् १	शक्नुताम् २	शक्नुवंतु ३	प्र० ।
शक्नुहि-शक्नुतात् १	शक्नुतम् २	शक्नुत ३	म० ।
शक्नवानि १	शक्नवाव २	शक्नवाम ३	उ० ।

लङ् ।

अशक्नोत् १	अशक्नुताम् २	अशक्नुवन् ३	प्र० ।
अशक्नोः १	अशक्नुतम् २	अशक्नुत ३	म० ।
अशक्नवम् १	अशक्नुव २	अशक्नुम ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

शक्नुयात् १	शक्नुयाताम् २	शक्नुयुः ३	प्र० ।
शक्नुयाः १	शक्नुयातम् २	शक्नुयात ३	म० ।
शक्नुयाम् १	शक्नुयाव २	शक्नुयाम ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

शक्यात् १	शक्यास्ताम् २	शक्यासुः ३	प्र० ।
शक्याः १	शक्यास्तम् २	शक्यास्त ३	म० ।
शक्यासम् १	शक्यास्व २	शक्यास्म ३	उ० ।

लुङ् ।

अशकत् १	अशकताम् २	अशकन् ३	प्र० ।
अशकः १	अशकतम् २	अशकत ३	म० ।
अशकम् १	अशकाव २	अशकाम ३	उ० ।

लङ् ।

अशक्ष्यत् १	अशक्ष्यताम् २	अशक्ष्यन् ३	प्र० ।
अशक्ष्यः १	अशक्ष्यतम् २	अशक्ष्यत ३	म० ।
अशक्ष्यम् १	अशक्ष्याव २	अशक्ष्याम ३	उ० ।

९ षष्ठगणीयः शविकरणोऽकर्मकः प्राणत्यागार्थकः मृङ्धातुः । अनिट् ।

तस्मात्

लट्-लोट्-लङ्-लिङ्-लुङ्षु-आत्मनेपदं भवति ।
लिट्-लुट्-लृट्-लृङ्षु तु परस्मैपदम् ।

लट् ।

म्रियते १	म्रियेते २	म्रियंते ३	प्र० ।
म्रियसे १	म्रियेथे २	म्रियध्वे ३	म० ।
म्रिये १	म्रियावहे २	म्रियामहे ३	उ० ।

लिट् ।

ममार १	मम्रतुः २	मम्रुः ३	प्र० ।
ममर्थ १	मम्रथुः २	मम्र ३	म० ।
ममार-ममर १	मम्रिव २	मम्रिम ३	उ० ।

लुट् ।

मर्ता १	मर्तारौ २	मर्तारः ३	प्र० ।

मर्तासि १	मर्तास्थः २	मर्तास्थ ३	म० ।
मर्तास्मि १	मर्तास्वः २	मर्तास्मः ३	उ० ।

लृट् ।

मरिष्यति १	मरिष्यतः २	मरिष्यंति ३	प्र० ।
मरिष्यसि १	मरिष्यथः २	मरिष्यथ ३	म० ।
मरिष्यामि १	मरिष्यावः २	मरिष्यामः ३	उ० ।

लोट् ।

म्रियंताम् १	म्रियेताम् २	म्रियंताम् ३	प्र० ।
म्रियस्व १	म्रियेथाम् २	म्रियध्वम् ३	म० ।
म्रियै १	म्रियावहै २	म्रियामहै ३	उ० ।

लङ् ।

अम्रियत १	अम्रियेताम् २	अम्रियंत ३	प्र० ।
अम्रियथाः १	अम्रियेथाम् २	अम्रियध्वम् ३	म० ।
अम्रिये १	अम्रियावहि २	अम्रियामहि ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

म्रियेत १	म्रियेयाताम् २	म्रियेरन् ३	प्र० ।
म्रियेथाः १	म्रियेयाथाम् २	म्रियेध्वम् ३	म० ।
म्रियेय १	म्रियेवहि २	म्रियेमहि ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

मृषीष्ट १	मृषीयास्ताम् २	मृषीरन् ३	प्र० ।

मृषीष्ठाः १	मृषीयास्थाम् २	मृषीढ्वम् ३	म० ।
मृषीय १	मृषीवहि २	मृषीमहि ३	उ० ।

लुङ् ।

अमृत १	अमृषाताम् २	अमृषत ३	प्र० ।
अमृथाः १	अमृषाथाम् २	अमृढ्वम् ३	म० ।
अमृषि १	अमृष्वहि २	अमृष्महि ३	उ० ।

लृङ् ।

अमरिष्यत् १	अमरिष्यताम् २	अमरिष्यन् ३	प्र० ।
अमरिष्यः १	अमरिष्यतम् २	अमरिष्यत ३	म० ।
अमरिष्यम् १	अमरिष्याव २	अमरिष्याम ३	उ० ।

१० सप्तमगणीयः श्नम्विकरणः सकर्मकः परस्मैपदवान् संचूर्णनार्थकः पिष्लृधातुः । अनिट् ।

लट् ।

पिनष्टि १	पिंष्टः २	पिंषंति ३	प्र० ।
पिनक्षि १	पिंष्ठः २	पिंष्ठ ३	म० ।
पिनष्मि १	पिंष्वः २	पिंष्मः ३	उ० ।

लिट् ।

पिपेष १	पिपिषतुः २	पिपिषुः ३	प्र० ।
पिपेषिथ १	पिपिषथुः २	पिपिष ३	म० ।
पिपेष १	पिपिषिव २	पिपिषिम ३	उ० ।

लुट्।

पेष्टा १	पेष्टारौ २	पेष्टारः ३	प्र० ।
पेष्टासि १	पेष्टास्थः २	पेष्टास्थ ३	म० ।
पेष्टास्मि १	पेष्टास्वः २	पेष्टास्मः ३	उ० ।

लृट्।

पेक्ष्यति १	पेक्ष्यतः २	पेक्ष्यंति ३	प्र० ।
पेक्ष्यसि १	पेक्ष्यथः २	पेक्ष्यथ ३	म० ।
पेक्ष्यामि १	पेक्ष्यावः २	पेक्ष्यामः ३	उ० ।

लोट्।

पिनष्टु-पिंष्टात् १	पिंष्टाम् २	पिंषंतु ३	प्र० ।
पिण्ढि—पिंष्टात् १	पिंष्टम् २	पिंष्ट ३	म० ।
पिनषाणि १	पिनषाव २	पिनषाम ३	उ० ।

लङ्।

अपिनट् १	अपिंष्टाम् २	अपिंषन् ३	प्र० ।
अपिनट् १	अपिंष्टम् २	अपिंष्ट ३	म० ।
अपिनषम् १	अपिंष्व २	अपिंष्म ३	उ० ।

विधिलिङ्।

पिंष्यात् १	पिंष्याताम् २	पिंष्युः ३	प्र० ।
पिंष्याः १	पिंष्यातम् २	पिंष्यात ३	म० ।
पिंष्याम् १	पिंष्याव २	पिंष्याम ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

पिष्यात् १	पिष्यास्ताम् २	पिष्यासुः ३	प्र० ।
पिष्याः १	पिष्यास्तम् २	पिष्यास्त ३	म० ।
पिष्यासम् १	पिष्यास्व २	पिष्यास्म ३	उ० ।

लुङ् ।

अपिषत् १	अपिषताम् २	अपिषन् ३	प्र० ।
अपिषः १	अपिषतम् २	अपिषत ३	म० ।
अपिषम् १	अपिषाव २	अपिषाम ३	उ० ।

लृङ् ।

अपेक्ष्यत् १	अपेक्ष्यताम् २	अपेक्ष्यन् ३	प्र० ।
अपेक्ष्यः १	अपेक्ष्यतम् २	अपेक्ष्यत ३	म० ।
अपेक्ष्यम् १	अपेक्ष्याव २	अपेक्ष्याम ३	उ० ।

११ अष्टमगणीय उविकरणः सकर्मक उभयपदवान् करणार्थकः कृञ्धातुः । अनिट् ।

तत्र परस्मैपदम् ।

लट् ।

करोति १	कुरुतः २	कुर्वंति ३	प्र० ।
करोषि १	कुरुथः २	कुरुथ ३	म० ।
करोमि १	कुर्वः २	कुर्मः ३	उ० ।

लिट्।

चकार १	चक्रतुः २	चक्रुः ३	प्र० ।
चकर्थ १	चक्रथुः २	चक्र ३	म० ।
चकार-चकर १	चकृव २	चकृम ३	उ० ।

लुट्।

कर्ता १	कर्तारौ २	कर्तारः ३	प्र० ।
कर्तासि १	कर्तास्थः २	कर्तास्थ ३	म० ।
कर्तास्मि १	कर्तास्वः २	कर्तास्मः ३	उ० ।

लृट्।

करिष्यति १	करिष्यतः २	करिष्यंति ३	प्र० ।
करिष्यसि १	करिष्यथः २	करिष्यथ ३	म० ।
करिष्यामि १	करिष्यावः २	करिष्यामः ३	उ० ।

लोट्।

करोतु-कुरुतात् १	कुरुताम् २	कुर्वंतु ३	प्र० ।
कुरु-कुरुतात् १	कुरुतम् २	कुरुत ३	म० ।
करवाणि १	करवाव २	करवाम ३	उ० ।

लङ्।

अकरोत् १	अकुरुताम् २	अकुर्वन् ३	प्र० ।
अकरोः १	अकुरुतम् २	अकुरुत ३	म० ।
अकरवम् १	अकुर्व २	अकुर्म ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

कुर्यात् १	कुर्याताम् २	कुर्युः ३	प्र० ।
कुर्याः १	कुर्यातम् २	कुर्यात ३	म० ।
कुर्याम् १	कुर्याव २	कुर्याम ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

क्रियात् १	क्रियास्ताम् २	क्रियासुः ३	प्र० ।
क्रियाः १	क्रियास्तम् २	क्रियास्त ३	म० ।
क्रियासम् १	क्रियास्व २	क्रियास्म ३	उ० ।

लुङ् ।

अकार्षीत् १	अकार्ष्टाम् २	अकार्षुः ३	प्र० ।
अकार्षीः १	अकार्ष्टम् २	अकार्ष्ट ३	म० ।
अकार्षम् १	अकार्ष्व २	अकार्ष्म ३	उ० ।

लृङ् ।

अकरिष्यत् १	अकरिष्यताम् २	अकरिष्यन् ३	प्र० ।
अकरिष्यः १	अकरिष्यतम् २	अकरिष्यत ३	म० ।
अकरिष्यम् १	अकरिष्याव २	अकरिष्याम ३	उ० ।

अथात्मनेपदानि ।

लट् ।

कुरुते १	कुर्वाते २	कुर्वते ३	प्र० ।

कुरुषे १	कुर्वाथे २	कुरुध्वे ३	म० ।
कुर्वे १	कुर्वहे २	कुर्महे ३	उ० ।

लिट् ।

चक्रे १	चक्राते २	चक्रिरे ३	प्र० ।
चकृषे १	चक्राथे २	चकृढ्वे ३	म० ।
चक्रे १	चकृवहे २	चकृमहे ३	उ० ।

लुट् ।

कर्ता १	कर्तारौ २	कर्तारः ३	प्र० ।
कर्तासे १	कर्तासाथे २	कर्ताध्वे ३	म० ।
कर्ताहे १	कर्तास्वहे २	कर्तास्महे ३	उ० ।

लृट् ।

करिष्यते १	करिष्येते २	करिष्यंते ३	प्र० ।
करिष्यसे १	करिष्येथे २	करिष्यध्वे ३	म० ।
करिष्ये १	करिष्यावहे २	करिष्यामहे ३	उ० ।

लोट् ।

कुरुताम् १	कुर्वाताम् २	कुर्वताम् ३	प्र० ।
कुरुष्व १	कुर्वाथाम् २	कुरुध्वम् ३	म० ।
करवै १	करवावहै २	करवामहै ३	उ० ।

लङ् ।

अकुरुत १	अकुर्वाताम् २	अकुर्वत ३	प्र० ।
अकुरुथाः १	अकुर्वाथाम् २	अकुरुध्वम् ३	म० ।
अकुर्वि १	अकुर्वहि २	अकुर्महि ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

कुर्वीत १	कुर्वीयाताम् २	कुर्वीरन् ३	प्र० ।
कुर्वीथाः १	कुर्वीयाथाम् २	कुर्वीध्वम् ३	म० ।
कुर्वीय १	कुर्वीवहि २	कुर्वीमहि ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

कृषीष्ट १	कृषीयास्ताम् २	कृषीरन् ३	प्र० ।
कृषीष्ठाः १	कृषीयास्थाम् २	कृषीढ्वम् ३	म० ।
कृषीय १	कृषीवहि २	कृषीमहि ३	उ० ।

लुङ् ।

अकृत १	अकृषाताम् २	अकृषत ३	प्र० ।
अकृथा १	अकृषाथाम् २	अकृढ्वम् ३	म० ।
अकृषि १	अकृष्वहि २	अकृष्महि ३	उ० ।

लृङ् ।

अकरिष्यत १	अकरिष्येताम् २	अकरिष्यंत ३	प्र० ।

अकरिष्यथाः १ अकरिष्येथाम् २ अकरिष्यध्वम् ३ म० ।
अकरिष्ये १ अकरिष्यावहि २ अकरिष्यामहि ३ उ० ।

---

१२ नवमगणीयः श्नाविकरणः सकर्मकः परस्मैपदवान् स्तेयार्थको मुष् धातुः । सेट्कः ।

लट् ।

मुष्णाति १	मुष्णीतः २	मुष्णंति ३	प्र० ।
मुष्णासि १	मुष्णीथः २	मुष्णीथ ३	म० ।
मुष्णामि १	मुष्णीवः २	मुष्णीमः ३	उ० ।

लिट् ।

मुमोष १	मुमुषतुः २	मुमुषुः ३	प्र० ।
मुमोषिथ १	मुमुषथुः २	मुमुष ३	म० ।
मुमोष १	मुमुषिव २	मुमुषिम ३	उ० ।

लुट् ।

मोषिता १	मोषितारौ २	मोषितारः ३	प्र० ।
मोषितासि १	मोषितास्थः २	मोषितास्थ ३	म० ।
मोषितास्मि १	मोषितास्वः २	मोषितास्मः ३	उ० ।

लृट् ।

मोषिष्यति १	मोषिष्यतः २	मोषिष्यंति ३	प्र० ।

मोषिष्यसि १	मोषिष्यथः २	मोषिष्यथ ३	म० ।
मोषिष्यामि १	मोषिष्यावः २	मोषिष्यामः ३	उ० ।

लोट् ।

मुष्णातु–मुष्णीतात् १	मुष्णीताम् २	मुष्णंतु ३	प्र० ।
मुषाण–मुष्णीतात् १	मुष्णीतम् २	मुष्णीत ३	म० ।
मुष्णानि १	मुष्णाव २	मुष्णाम ३	उ० ।

लङ् ।

अमुष्णात् १	अमुष्णीताम् २	अमुष्णन् ३	प्र० ।
अमुष्णाः १	अमुष्णीतम् २	अमुष्णीत ३	म० ।
अमुष्णाम् १	अमुष्णीव २	अमुष्णीम ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

मुष्णीयात् १	मुष्णीयाताम् २	मुष्णीयुः ३	प्र० ।
मुष्णीयाः १	मुष्णीयातम् २	मुष्णीयात ३	म० ।
मुष्णीयाम् १	मुष्णीयाव २	मुष्णीयाम ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

मुष्यात् १	मुष्यास्ताम् २	मुष्यासुः ३	प्र० ।
मुष्याः १	मुष्यास्तम् २	मुष्यास्त ३	म० ।
मुष्यासम् १	मुष्यास्व २	मुष्यास्म ३	उ० ।

लुङ् ।

अमोषीत् १	अमोषिष्टाम् २	अमोषिषुः ३	प्र० ।

अमोषीः १	अमोषिष्टम् २	अमोषिष्ट ३	म० ।
अमोषिषम् १	अमोषिष्व २	अमोषिष्म ३	उ० ।

लृङ् ।

अमोषिष्यत् १	अमोषिष्यताम् २	अमोषिष्यन् ३	प्र० ।
अमोषिष्यः १	अमोषिष्यतम् २	अमोषिष्यत ३	म० ।
अमोषिष्यम् १	अमोषिष्याव २	अमोषिष्याम ३	उ० ।

१३ भवतेर्णिच् प्रयोजनायाम् ।

तत्र परस्मैपदानि ।

लट् ।

भावयति १	भावयतः २	भावयन्ति ३	प्र० ।
भावयसि १	भावयथः २	भावयथ ३	म० ।
भावयामि १	भावयावः २	भावयामः ३	उ० ।

लिट् ।

भावयांचकारेत्यादि भावयांबभूवेत्यादि भावयामासेत्यादि च पूर्ववत् ।

लुट् ।

भावयिता १	भावयितारौ २	भावयितारः ३	प्र० ।
भावयितासि १	भावयितास्थ २	भावयितास्थ ३	म० ।
भावयितास्मि १	भावयितास्वः २	भावयितास्मः ३	उ० ।

लृट् ।

भावयिष्यति १	भावयिष्यतः २	भावयिष्यंति ३	प्र० ।
भावयिष्यसि १	भावयिष्यथः २	भावयिष्यथ ३	म० ।
भावयिष्यामि १	भावयिष्यावः २	भावयिष्यामः ३	उ० ।

लोट् ।

भावयतु–भावयतात् १	भावयताम् २	भावयन्तु ३	प्र० ।
भावय–भावयतात् १	भावयतम् २	भावयत ३	म० ।
भावयानि १	भावयाव २	भावयाम ३	उ० ।

लङ् ।

अभावयत् १	अभावयताम् २	अभावयन् ३	प्र० ।
अभावयः १	अभावयतम् २	अभावयत ३	म० ।
अभावयम् १	अभावयाव २	अभावयाम ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

भावयेत् १	भावयेताम् २	भावयेयुः ३	प्र० ।
भावयेः १	भावयेतम् २	भावयेत ३	म० ।
भावयेयम् १	भावयेव २	भावयेम ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

भाव्यात् १	भाव्यास्ताम् २	भाव्यासुः ३	प्र० ।

भाव्याः १	भाव्यास्तम् २	भाव्यास्त ३	म० ।
भाव्यासम् १	भाव्यास्व २	भाव्यास्म ३	उ० ।

लुङ् ।

अबीभवत् १	अबीभवताम् २	अबीभवन् ३	प्र० ।
अबीभवः १	अबीभवतम् २	अबीभवत ३	म० ।
अबीभवम् १	अबीभवाव २	अबीभवाम ३	उ० ।

लृङ् ।

अभावयिष्यत् १	अभावयिष्यताम् २	अभावयिष्यन् ३	प्र० ।
अभावयिष्यः १	अभावयिष्यतम् २	अभावयिष्यत ३	म० ।
अभावयिष्यम् १	अभावयिष्याव २	अभावयिष्याम ३	उ० ।

अथात्मनेपदानि ।

लट् ।

भावयते १	भावयेते २	भावयंते ३	प्र० ।
भावयसे १	भावयेथे २	भावयध्वे ३	म० ।
भावये १	भावयावहे २	भावयामहे ३	उ० ।

लिट् ।

भावयांचक्रे १	भावयांचक्राते २	भावयांचक्रिरे ३	प्र० ।
भावयांचकृषे १	भावयांचक्राथे २	भावयांचकृढ्वे ३	म० ।
भावयांचक्रे १	भावयांचकृवहे २	भावयांचकृमहे ३	उ० ।

एवं भावयांबभूवेत्यादि भावयामासेत्यादि ।

लुट् ।

भावयिता १	भावयितारौ २	भावयितारः ३	प्र० ।
भावयितासे १	भावयितासाथे २	भावयिताध्वे ३	म० ।
भावयिताहे १	भावयितास्वहे २	भावयितास्महे ३	उ० ।

लृट् ।

भावयिष्यते १	भावयिष्येते २	भावयिष्यंते ३	प्र० ।
भावयिष्यसे १	भावयिंष्येथे २	भांवयिष्यध्वे ३	म० ।
भावयिष्ये १	भावयिष्यावहे २	भावयिष्यामहे ३	उ० ।

लोट् ।

भावयताम् १	भावयेताम् २	भावयंताम् ३	प्र० ।
भावयस्व १	भावयेथाम् २	भावयध्वम् ३	म० ।
भावयै १	भावयावहै २	भावयामहै ३	उ० ।

लङ् ।

अभावयत १	अभावयेताम् २	अभावयंत ३	प्र० ।
अभावयथाः १	अभावयेथाम् २	अभावयध्वम् ३	म० ।
अभावये १	अभावयावहि २	अभावयामहि ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

भावयेत १	भावयेयाताम् २	भावयेरन् ३	प्र० ।
भावयेथाः १	भावयेयाथान् २	भावयेध्वम् ३	म० ।
भावयेय १	भावयेवहि २	भावयेमहि ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

भावयिषीष्ट १	भावयिषीयास्ताम् २	भावयिषीरन् ३	प्र० ।
भावयिषीष्ठाः १	भावयिषीयास्थाम् २	भावयिषीध्वम् ३	म० ।
भावयिषीय १	भावयिषीवहि २	भावयिषीमहि ३	उ० ।

लुङ् ।

अबीभवत १	अबीभवेताम् २	अबीभवंत ३	प्र० ।
अबीभवथाः १	अबीभवेथाम् २	अबीभवध्वम् ३	म० ।
अबीभवे १	अबीभवावहि २	अबीभवामहि ३	उ० ।

लृङ् ।

अभावयिष्यत १	अभावयिष्येताम् २	अभावयिष्यंत ३	प्र० ।
अभावयिष्यथाः १	अभावयिष्येथाम् २	अभावयिष्यध्वम् ३	म.
अभावयिष्ये १	अभावयिष्यावहि २	अभावयिष्यामहि ३	उ.

१४ भवतेः सन् । इच्छायाम् । लट् ।

बुभूषति १	बुभूषतः २	बुभूषंति ३	प्र० ।
बुभूषसि १	बुभूषथः २	बुभूषथ ३	म० ।
बुभूषामि १	बुभूषावः २	बुभूषामः ३	उ० ।

लिट् ।

बुभूषांचकारेत्यादि बुभूषांबभूवेत्यादि बभूषामासेत्यादि च पूर्ववत् ।

लुट् ।

बुभूषिता १	बुभूषितारौ २	बुभूषितारः ३	प्र० ।
बुभूषितासि १	बुभूषितास्थः २	बुभूषितास्थ ३	म० ।
बुभूषितास्मि १	बुभूषितास्वः २	बुभूषितास्मः ३	उ० ।

लृट् ।

बुभूषिष्यति १	बुभूषिष्यतः २	बुभूषिष्यंति ३	प्र० ।
बुभूषिष्यसि १	बुभूषिष्यथः २	बुभूषिष्यथ ३	म० ।
बुभूषिष्यामि १	बुभूषिष्यावः २	बुभूषिष्यामः ३	उ० ।

लोट् ।

बुभूषतु-बुभूषतात् १	बुभूषताम् २	बुभूषंतु ३	प्र० ।
बुभूष—बुभूषतात् १	बुभूषतम् २	बुभूषत ३	म० ।
बुभूषाणि १	बुभूषाव २	बुभूषाम ३	उ० ।

लङ् ।

अबुभूषत् १	अबुभूषताम् २	अबुभूषन् ३	प्र० ।
अबुभूषः १	अबुभूषतम् २	अबुभूषत ३	म० ।
अबुभूषम् १	अबुभूषाव २	अबुभूषाम ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

बुभूषेत १	बुभूषेताम् २	बुभूषेयुः ३	प्र० ।

बुभूषेः १	बुभूषेतम् २	बुभूषेत ३	म० ।
बुभूषेयम् १	बुभूषेव २	बुभूषेम ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

बुभूष्यात् १	बुभूष्यास्ताम् २	बुभूष्यासुः ३	प्र० ।
बुभूष्याः १	बुभूष्यास्तम् २	बुभूष्यास्त ३	म० ।
बुभूष्यासम् १	बुभूष्यास्व २	बुभूष्यास्म ३	उ० ।

लुङ् ।

अबुभूषीत् १	अबुभूषिष्टाम् २	अबुभूषिषुः ३	प्र० ।
अबुभूषीः १	अबुभूषिष्टम् २	अबुभूषिष्ट ३	म० ।
अबुभूषिषम् १	अबुभूषिष्व २	अबुभूषिष्म ३	उ० ।

लृङ् ।

अबुभूषिष्यत् १	अबुभूषिष्यताम् २	अबुभूषिष्यन् ३	प्र० ।
अबुभूषिष्यः १	अबुभूषिष्यतम् २	अबुभूषिष्यत ३	म० ।
अबुभूषिष्यम् १	अबुभूषिष्याव २	अबुभूषिष्याम ३	उ० ।

१९ भवतेर्यङ् । पौनःपुन्ये । लट् ।

बोभूयते १	बोभूयेते २	बोभूयंते ३	प्र० ।
बोभूयसे १	बोभूयेथे २	बोभूयध्वे ३	म० ।
बोभूये १	बोभूयावहे २	बोभूयामहे ३	उ० ।

लिट् ।

बोभूयांचक्रे इत्यादि बोभूयांबभूवेत्यादि बोभूयामासे-त्यादि च पूर्ववत् ।

लुट् ।

बोभूयिता १	बोभूयितारौ २	बोभूयितारः ३	प्र० ।
बोभूयितासे १	बोभूयितासाथे २	बोभूयिताध्वे ३	म० ।
बोभूयिताहे १	बोभूयितास्वहे २	बोभूयितास्महे ३	उ० ।

लृट् ।

बोभूयिष्यते १	बोभूयिष्येते २	बोभूयिष्यंते ३	प्र० ।
बोभूयिष्यसे १	बोभूयिष्येथे २	बोभूयिष्यध्वे ३	म० ।
बोभूयिष्ये १	बोभूयिष्यावहे २	बोभूयिष्यामहे ३	उ० ।

लोट् ।

बोभूयताम् १	बोभूयेताम् २	बोभूयंताम् ३	प्र० ।
बोभूयस्व १	बोभूयेथाम् २	बोभूयध्वम् ३	म० ।
बोभूयै १	बोभूयावहै २	बोभूयामहै ३	उ० ।

लङ् ।

अबोभूयत १	अबोभूयेताम् २	अबोभूयंत ३	प्र० ।
अबोभूयथाः १	अबोभूयेथाम् २	अबोभूयध्वम् ३	म० ।
अबोभूये १	अबोभूयावहि २	अबोभूयामहि ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

बोभूयेत १ बोभूयेयाताम् २ बोभूयेरन् ३ प्र० ।
बोभूयेथाः १ बोभूयेयाथाम् २ बोभूयेध्वम् ३ म० ।
बोभूयेय १ बोभूयेवहि २ बोभूयेमहि ३ उ० ।

आशीर्लिङ् ।

बोभूयिषीष्ट १ बोभूयिषीयास्ताम् २ बोभूयिषीरन् ३ प्र०।
बोभूयिषीष्ठाः १ बोभूयिषीयास्थाम् २ बोभूयिषीध्वम्—ढ्वम् ३
बोभूयिषीय १ बोभूयिषीवहि २ बोभूयिषीमहि ३ उ० ।

लुङ् ।

अबोभूयिष्ट १ अबोभूयिषाताम् २ अबोभूयिषत ३ प्र० ।
अबोभूयिष्ठाः १ अबोभूयिषाथाम् २ अबोभूयिषध्वम्—ढ्वम् ३
अबोभूयिष्ये १ अबोभूयिष्वहि २ अबोभूयिष्महि ३ उ० ।

लृङ् ।

अबोभूयिष्यत १ अबोभूयिष्येताम् २ अबोभूयिष्यंत ३ प्र० ।
अबोभूयिष्यथाः १ अबोभूयिष्येथाम् २ अबोभूयिष्यध्वम् ३ म०
अबोभूयिष्ये १ अबोभूयिष्यावहि २ अबोभूयिष्यामहि ३ उ० ।

२६ भवतेर्यङ्लुक् । भृशार्थे । लट् ।

बोभवीति—बोभोति १ बोभूतः २ बोभुवति ३ प्र० ।

बोभवीषि—बोभोषि १ बोभूथः २ बोभूथ ३ म० ।
बोभवीमि—बोभोमि १ बोभूवः २ बोभूमः ३ उ० ।

लिट् ।

बोभवांचकारेत्यादि बोभवांबभूवेत्यादि बोभवामासेत्यादि च पूर्ववत् ।

लुट् ।

बोभविता १ बोभवितारौ २ बोभवितारः ३ प्र० ।
बोभवितासि १ बोभवितास्थः २ बोभवितास्थ ३ म० ।
बोभवितास्मि १ बोभवितास्वः २ बोभवितास्मः ३ उ० ।

लृट् ।

बोभविष्यति १ बोभविष्यतः २ बोभविष्यंति ३ प्र० ।
बोभविष्यसि १ बोभविष्यथः २ बोभविष्यथ ३ म० ।
बोभविष्यामि १ बोभविष्यावः २ बोभविष्यामः ३ उ० ।

लोट् ।

बोभवीतु—बोभोतु—बोभूतात् १ बोभूताम् २ बोभुवतु ३ प्र० ।
बोभूहि—बोभूतात् १ बोभूतम् २ बोभूत ३ म० ।
बोभवानि १ बोभवाव २ बोभवाम ३ उ० ।

लङ् ।

अबोभवीत्—अबोभोत् १ अबोभूताम् २ अबोभवुः ३ प्र० ।

अबोभवीः—अबोभोः १ अबोभूतम् २ अबोभूत ३ म० ।
अबोभवम् १ अबोभूव २ अबोभूम ३ उ० ।

विधिलिङ् ।

बोभूयात् १ बोभूयाताम् २ बोभूयुः ३ प्र० ।
बोभूयाः १ बोभूयातम् २ बोभूयात ३ म० ।
बोभूयाम् १ बोभूयाव २ बोभूयाम ३ उ० ।

आशीर्लिङ् ।

बोभूयात् १ बोभूयास्ताम् २ बोभूयासुः ३ प्र० ।
बोभूयाः १ बोभूयास्तम् २ बोभूयास्त ३ म० ।
बोभूयासम् १ बोभूयास्व २ बोभूयास्म ३ उ० ।

लुङ् ।

अबोभवीत्—अबोभोत् १ अबोभूताम् २ अबोभूवुः ३ प्र० ।
अबोभूवीः—अबोभोः १ अबोभूतम् २ अबोभूत ३ म० ।
अबोभूवम् १ अबोभूव २ अबोभूम ३ उ० ।

लृङ् ।

अबोभविष्यत् १ अबोभविष्यताम् २ अबोभविष्यन् ३ प्र० ।
अबोभविष्यः १ अबोभविष्यतम् २ अबोभविष्यत ३ म० ।
अबोभविष्यम् १ अबोभविष्याव २ अबोभविष्याम ३ उ० ।

अथाकर्मकाद्धातोर्भावे लडादयो लिख्यंते।
तत्र प्रथमपुरुषस्यैकवचनमेव भवति।

१७ सत्तार्थको भूधातुः।

लट्-भूयते १। लिट्-बभूवे १। लुट्-भाविता-भविता। लृट्-भाविष्यते-भविष्यते। लोट्-भूयताम्। लङ्-अभूयत। विधिलिङ्-भूयेत। आशीर्लिङ्-भाविषीष्ट-भविषीष्ट। लुङ्-अभावि। लृङ्-अभाविष्यत-अभविष्यत।

१८ प्राणधारणार्थको जीवधातुः।

लट्-जीव्यते। लिट्-जिजीवे। लुट्-जीविता। लृट्-जीविष्यते। लोट्-जीव्यताम्। लङ्-अजीव्यत। विधिलिङ्-जीव्येत। आशीर्लिङ्-जीविषीष्ट। लुङ्-अजीवि। लृङ्-अजीविष्यत।

अथ सकर्मकाद्धातोः कर्मणि लडादयः।

१९ तत्रादौ धारणपोषणार्थको भृञ्धातुः।

लट्।

भ्रियते १	भ्रियेते २	भ्रियंते ३	प्र०।
भ्रियसे १	भ्रियेथे २	भ्रियध्वे ३	म०।
भ्रिये १	भ्रियावहे २	भ्रियामहे ३	उ०।

लिट् ।

बभ्रे १	बभ्राते २	बभ्रिरे ३	प्र० ।
बभृषे १	बभ्राथे २	बभृढ्वे ३	म० ।
बभ्रे १	बभृवहे २	बभृमहे ३	उ० ।

लुट् ।

भर्ता १	भर्तारौ २	भर्तारः ३	प्र० ।
भर्तासे १	भर्तासाथे २	भर्ताध्वे ३	म० ।
भर्ताहे १	भर्तास्वहे २	भर्तास्महे ३	उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

भारिता १	भारितारौ २	भारितारः ३	प्र० ।
भारितासे १	भारितासाथे २	भारिताध्वे ३	म० ।
भारिताहे १	भारितास्वहे २	भरितास्महे ३	उ० ।

लृट् ।

भरिष्यते १	भरिष्येते २	भरिष्यंते ३	प्र० ।
भरिष्यसे १	भरिष्येथे २	भरिष्यध्वे ३	म० ।
भरिष्ये १	भरिष्यावहे २	भरिष्यामहे ३	उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

भारिष्यते १	भारिष्येते २	भारिष्यंते ३	प्र० ।
भारिष्यसे १	भारिष्येथे २	भारिष्यध्वे ३	म० ।
भारिष्ये १	भारिष्यावहे २	भारिष्यामहे ३	उ० ।

भ्रियताम् १	भ्रियेताम् २	भ्रियंताम् ३	प्र० ।
भ्रियस्व १	भ्रियेथाम् २	भ्रियध्वम् ३	म० ।
भ्रियै १	भ्रियावहै २	भ्रियामहै ३	उ० ।

लङ् ।

अभ्रियत १	अभ्रियेताम् २	अभ्रियंत ३	प्र० ।
अभ्रियथाः १	अभ्रियेथाम् २	अभ्रियध्वम् ३	म० ।
अभ्रिये १	अभ्रियावहि २	अभ्रियामहि ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

भ्रियेत १	भ्रियेयाताम् २	भ्रियेरन् ३	प्र० ।
भ्रियेथाः १	भ्रियेयाथाम् २	भ्रियेध्वम् ३	म० ।
भ्रियेय १	भ्रियेवहि २	भ्रियेमहि ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

भृषीष्ट १	भृषीयास्ताम् २	भृषीरन् ३	प्र०	कर्तरीव
भृषीष्ठाः १	भृषीयास्थाम् २	भृषीढ्वम् ३	म०	
भृषीय १	भृषीवहि २	भृषीमहि ३	उ०	

द्वितीयं रूपम् ।

भारिषीष्ट १ भारिषीयास्ताम् २ भारिषीरन् ३ प्र० ।

इत्यादि ।

लुङ् ।

अभारि १	अभृषाताम् २	अभृषत ३	प्र०	प्राचीणा कर्तरीव ।
अभृथाः १	अभृषाथाम् २	अभृढ्वम् ३	म०	
अभृषि १	अभृष्वहि २	अभृष्महि ३	उ०	

द्वितीयं रूपम् ।

अभारि १ अभारिषाताम् २ अभारिषत ३ प्र० ।
अभारिष्ठाः १ इत्यादि ।

लृङ् ।

अभरिष्यत १	अभरिष्येताम् २	अभरिष्यंत ३	प्र०	कर्तरीव ।
अभरिष्यथाः १	अभरिष्येथाम् २	अभरिष्यध्वम् ३	म०	
अभरिष्ये १	अभरिष्यावहि २	अभरिष्यामहि ३	उ०	

द्वितीयं रूपम् ।

अभारिष्यत १ अभारिष्येताम् २ अभारिष्यंत ३ प्र० ।
इत्यादि

२० शक्त्यर्थकः शक्धातुः कर्मणि ।

लट् ।

शक्यते १	शक्येते २	शक्यंते ३	प्र० ।
शक्यसे १	शक्येथे २	शक्यध्वे ३	म० ।
शक्ये १	शक्यावहे २	शक्यामहे ३	उ० ।

लिट् ।

शेके १	शेकाते २	शेकिरे ३	प्र० ।
शेकिषे १	शेकाथे २	शेकिध्वे ३	म० ।
शके १	शेकिवहे २	शेकिमहे ३	उ० ।

लुट् ।

शक्ता १	शक्तारौ २	शक्तारः ३	प्र० ।
शक्तासे १	शक्तासाथे २	शक्ताध्वे ३	म० ।
शक्ताहे १	शक्तास्वहे २	शक्तास्महे ३	उ० ।

लट् ।

शक्ष्यते १	शक्ष्येते २	शक्ष्यंते ३	प्र० ।
शक्ष्यसे १	शक्ष्येथे २	शक्ष्यध्वे ३	म० ।
शक्ष्ये १	शक्ष्यावहे २	शक्ष्यामहे ३	उ० ।

लोट् ।

शक्यताम् १	शक्येताम् २	शक्यंताम् ३	प्र० ।
शक्यस्व १	शक्येथाम् २	शक्यध्वम् ३	म० ।
शक्यै १	शक्यावहै २	शक्यामहै ३	उ० ।

लङ् ।

अशक्यत १	अशक्येतास् २	अशक्यंत ३	प्र० ।
अशक्यथाः १	अशक्येथाम् २	अशक्यध्वम् ३	म० ।
अशक्ये १	अशक्यावहि २	अशक्यामहि ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

शक्येत १	शक्येयाताम् २	शक्येरन् ३	प्र० ।
शक्येथाः १	शक्येयाथाम् २	शक्येध्वम् ३	म० ।
शक्येय १	शक्येवहि २	शक्येमहि ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

शक्षीष्ट १	शक्षीयास्ताम् २	शक्षीरन् ३	प्र० ।
शक्षीष्ठाः १	शक्षीयास्थाम् २	शक्षीध्वम् ३	म० ।
शक्षीय १	शक्षीवहि २	शक्षीमहि ३	उ० ।

लुङ् ।

अशाकि १	अशक्षाताम् २	अशक्षत ३	प्र० ।
अशक्थाः १	अशक्षाथाम् २	अशग्ध्वम् ३	म० ।
अशक्षि १	अशक्ष्वहि २	अशक्ष्महि ३	उ० ।

लृङ् ।

अशक्ष्यत १	अशक्ष्येताम् २	अशक्ष्यंत ३	प्र० ।
अशक्ष्यथाः १	अशक्ष्येथाम् २	अशक्ष्यध्वम् ३	म० ।
अशक्ष्ये १	अशक्ष्यावहि २	अशक्ष्यामहि ३	उ० ।

२१ गत्यर्थको गम्लृधातुः कर्मणि ।

लट् ।

गम्यते १	गम्येते २	गम्यंते ३	प्र० ।

गम्यसे १	गम्येथे २	गम्यध्वे ३	म० ।
गम्ये १	गम्यावहे २	गम्यामहे ३	उ० ।

लिट् ।

जग्मे १	जग्माते २	जग्मिरे ३	प्र० ।
जग्मिषे १	जग्माथे २	जग्मिध्वे ३	म० ।
जग्मे १	जग्मिवहे २	जग्मिमहे ३	उ० ।

लुट् ।

गंता १	गंतारौ २	गंतारः ३	प्र० ।
गंतासे १	गंतासाथे २	गंताध्वे ३	म० ।
गंताहे १	गंतास्वहे २	गंतास्महे ३	उ० ।

लृट् ।

गंस्यते १	गंस्येते २	गंस्यंते ३	प्र० ।
गंस्यसे १	गंस्येथे २	गंस्यध्वे ३	म० ।
गंस्ये १	गंस्यावहे २	गंस्यामहे ३	उ० ।

लोट् ।

गम्यताम् १	गम्येताम् २	गम्यंताम् ३	प्र० ।
गम्यस्व १	गम्येथाम् २	गम्यध्वम् ३	म० ।
गम्यै १	गम्यावहै २	गम्यामहै ३	उ० ।

लङ् ।

अगम्यत १	अगम्येताम् २	अगम्यंत ३	प्र० ।

अगम्यथाः १	अगम्येथाम् २	अगम्यध्वम् ३	म० ।
अगम्ये १	अगम्यावहि २	अगम्यामहि ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

गम्येत १	गम्येयाताम् २	गम्येरन् ३	प्र० ।
गम्येथाः १	गम्येयाथाम् २	गम्येध्वम् ३	म० ।
गम्येय १	गम्येवहि २	गम्येमहि ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

गसीष्ट १	गसीयास्ताम् २	गसीरन् ३	प्र० ।
गसीष्ठाः १	गसीयास्थाम् २	गसीध्वम् ३	म० ।
गसीय १	गसीवहि २	गसीमहि ३	उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

गंसीष्ट १	गंसीयास्ताम् २	गंसीरन् ३	प्र० ।

इत्यादि ।

लुङ् ।

अगामि १	अगंसाताम् २	अगंसत ३	प्र० ।
अगंस्थाः १	अगंसाथाम् २	अगंध्वम् ३	म० ।
अगंसि १	अगंस्वहि २	अगंस्महि ३	उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

अगामि १	अगसाताम् २	अगसत ३	प्र० ।

अगथाः १	अगसाथाम् २	अगध्वम् ३	म० ।
अगसि १	अगस्वहि २	अगस्महि ३	उ० ।

लङ् ।

अगंस्यत १	अगंस्येताम् २	अगंस्यंत ३	प्र० ।
अगंस्यथाः१	अगंस्येथाम् २	अगंस्यध्वम् ३	म० ।
अगंस्ये १	अगंस्यावहि २	अगंस्यामहि ३	उ० ।

---

२२ हिंसार्थको हन्धातुः । कर्मणि ।

लट् ।

हन्यते १	हन्येते २	हन्यंते ३	प्र० ।
हन्यसे १	हन्येथे २	हन्यध्वे ३	म० ।
हन्ये १	हन्यावहे २	हन्यामहे ३	उ० ।

लिट् ।

जघ्ने १	जघ्नाते २	जघ्निरे ३	प्र० ।
जघ्निषे १	जघ्नाथे २	जघ्निध्वे ३	म० ।
जघ्ने १	जघ्निवहे२	जघ्निमहे ३	उ० ।

लुट् ।

हंता १	हंतारौ २	हंतारः ३	प्र० ।
हंतासे १	हंतासाथे २	हंताध्वे ३	म० ।
हंताहे १	हंतास्वहे २	हंतास्महे ३	उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

घानिता १	घानितारौ २	घानितारः ३	प्र० ।

इत्यादि ।

लृट् ।

हनिष्यते १	हनिष्येते २	हनिष्यंते ३	प्र० ।
हनिष्यसे १	हनिष्येथे २	हनिष्यध्वे ३	म० ।
हनिष्ये १	हनिष्यावहे २	हनिष्यामहे ३	उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

घानिष्यते १	घानिष्येते २	घानिष्यंते ३	प्र० ।

इत्यादि ।

लोट् ।

हन्यताम् १	हन्येताम् २	हन्यंताम् ३	प्र० ।
हन्यस्व १	हन्येथाम् २	हन्यध्वम् ३	म० ।
हन्यै १	हन्यावहै २	हन्यामहै ३	उ० ।

लङ् ।

अहन्यत १	अहन्येताम् २	अहन्यंत ३	प्र० ।
अहन्यथाः १	अहन्येथाम् २	अहन्यध्वम् ३	म० ।
अहन्ये १	अहन्यावहि २	अहन्यामहि ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

हन्येत १	हन्येयाताम् २	हन्येरन् ३	प्र० ।

हन्येथाः १	हन्येयाथाम् २	हन्येध्वम् ३	म० ।
हन्येय १	हन्येवहि २	हन्येमहि ३	उ० ।

आशीर्लिङ् ।

घानिषीष्ट १	घानिषीयास्ताम् २	घानिषीरन् ३	प्र० ।
घानिषीष्ठाः १	घानिषीयास्थाम् २	घानिषीध्वम् ३	म० ।
घानिषीय १	घानिषीवहि २	घानिषीमहि ३	उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

वधिषीष्ट १	वधिषीयास्ताम् २	वधिषीरन् ३	प्र० ।

इत्यादि ।

लुङ् ।

अघानि १	अहसाताम् २	अहसत ३	प्र० ।
अहथाः १	अहसाथाम् २	अहध्वम् ३	म० ।
अहसि १	अहस्वहि २	अहस्महि ३	उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

अघानि १	अघानिषाताम् २	अघानिषत ३	प्र० ।
अघानिष्ठाः १	अघानिषाथाम् २	अघानिढ्वम् ३	म० ।
अघानिषि १	अघानिष्वहि २	अघानिष्महि ३	उ० ।

तृतीयं रूपम् ।

अवधि १	अवधिषाताम् २	अवधिषत ३	प्र० ।

अवधिष्ठाः १ अवधिषाथाम् २ अवधिढ्वम् ३ म० ।
अवधिषि १ अवधिष्वहि २ अवधिष्महि३ उ० ।

लृङ् ।

अघानिष्यत १ अघानिष्येताम् २ अघानिष्यंत ३ प्र० ।
अघानिष्यथाः१ अघानिष्येथाम् २ अघानिष्यध्वम्३म० ।
अघानिष्ये १ अघानिष्यावहि २ अघानिष्यामहि३उ० ।

द्वितीयं रूपम् ।

अहनिष्यत १ अहनिष्येताम् २ अहनिष्यंत ३ प्र० ।

इत्यादि ।

२३ द्वैधीकरणार्थकः सकर्मकश्छिद् धातुः ।

कर्मणि ।

लट् ।

छिद्यते १ छिद्येते २ छिद्यंते ३ प्र० ।
छिद्यसे १ छिद्येथे २ छिद्यध्वे ३ म० ।
छिद्ये १ छिद्यावहे२ छिद्यामहे३ उ० ।

लिट् ।

चिच्छिदे १ चिच्छिदाते २ चिच्छिदिरे ३ प्र० ।
चिच्छिदिषे १ चिच्छिदाथे २ चिच्छिदिध्वे३ म० ।
चिच्छिदे १ चिच्छिदिवहे २ चिच्छिदिमहे३ उ० ।

लुट् ।

छेत्ता १	छेत्तारौ २	छेत्तारः ३	प्र० ।
छेत्तासे १	छेत्तासाथे २	छेत्ताध्वे ३	म० ।
छेत्ताहे १	छेत्तास्वहे २	छेत्तास्महे ३	उ० ।

लृट् ।

छेत्स्यते १	छेत्स्येते २	छेत्स्यंते ३	प्र० ।
छेत्स्यसे १	छेत्स्येथे २	छेत्स्यध्वे ३	म० ।
छेत्स्ये १	छेत्स्यावहे २	छेत्स्यामहे ३	उ० ।

लोट् ।

छिद्यताम् १	छिद्येताम् २	छिद्यंताम् ३	प्र० ।
छिद्यस्व १	छिद्येथाम् २	छिद्यध्वम् ३	म० ।
छिद्यै १	छिद्यावहै २	छिद्यामहै ३	उ० ।

लङ् ।

अच्छिद्यत १	अच्छिद्येताम् २	अच्छिद्यंत ३	प्र० ।
अच्छिद्यथाः १	अच्छिद्येथाम् २	अच्छिद्यध्वम् ३	म० ।
अच्छिद्ये १	अच्छिद्यावहि २	अच्छिद्यामहि ३	उ० ।

विधिलिङ् ।

छिद्येत १	छिद्येयाताम् २	छिद्येरन् ३	प्र० ।
छिद्येथाः १	छिद्येयाथाम् २	छिद्येध्वम् ३	म० ।
छिद्येय १	छिद्येवहि २	छिद्येमहि ३	उ० ।

आशीर्लिङ्।

छित्सीष्ट १	छित्सीयास्ताम् २	छित्सीरन् ३	प्र० ।
छित्सीष्ठाः १	छित्सीयास्थाम् २	छित्सीध्वम् ३	म० ।
छित्सीय १	छित्सीवहि २	छित्सीमहि ३	उ० ।

लुङ्।

अच्छेदि १	अच्छित्साताम् २	अच्छित्सत ३	प्र० ।
अच्छित्थाः १	अच्छित्साथाम् २	अच्छिध्वम् ३	म० ।
अच्छित्सि १	अच्छित्स्वहि २	अच्छित्स्महि ३	उ० ।

लृङ्।

अच्छेत्स्यत १	अच्छेत्स्येताम् २	अच्छेत्स्यंत ३	प्र० ।
अच्छेत्स्यथाः १	अच्छेत्स्येथाम् २	अच्छेत्स्यध्वम् ३	म० ।
अच्छेत्स्ये १	अच्छेत्स्यावहि २	अच्छेत्स्यामहि ३	उ० ।

इति धातुरूपाणि।

अथ तिङन्तव्युत्पत्तिप्रकारः कथ्यते। तत्रापूर्वधातूत्पादनप्रकारः। नाम्नो धात्वर्थे णिच्प्रत्ययः। पटुमाचष्टे-पटयति। पटयते इत्यादि। अश्वेनातिक्रामति-अश्वयति। हस्तिनातिक्रामति-हस्तयति। कंसवधमाचष्टे-कंसं घातयति। असिना हंति-असयति। अश्वं करोति-अश्वयति। घटं करोति-घटयति। धातोः क्रियाकर्तृप्रयोजककर्तृनिष्ठव्यापारे

णिच् । घटो भवति-यज्ञदत्तः घटं भावयति । यज्ञदत्तो घटोत्पत्तिकर्तृप्रयोजककर्तेत्यर्थः । देवदत्तो ग्रामं गच्छति—यज्ञदत्तो देवदत्तं ग्रामं गमयति । भुवनं तिष्ठति—ईश्वरो भुवनं स्थापयति । चित्तं दुष्यति-कामश्चित्तं दूषयति । इच्छाकर्मीभूतादिच्छासमानाधिकरणाद्धातोरिच्छायां सन् । स्वकर्तृकं पठनमिच्छति-पिपठिषति, पठितुमिच्छतीत्यर्थः । रोदितुमिच्छति-रुरुदिषति । ग्रहीतुमिच्छति-जिघृक्षति । प्रष्टुमिच्छति-पिपृच्छिषति । कर्तुमिच्छति-चिकीर्षति । भवितुमिच्छति-बुभूषति । गंतुमिच्छति-जिगमिषति । धातोराशंकायां सन् । कूलं पिपतिषति-कूलं पतति किम् । शंकितपतनाश्रयं कूलमित्यर्थः । वृक्षा जिगमिषंति-वृक्षा गच्छंति किम् । धातोः क्रियायाः पौनःपुन्येऽतिशये च यङ् यङ्लुक्च । भूधातुः बोभूयते-बोभोति-बोभवीति पुनःपुनरतिशयेन वा भवतीत्यर्थः । सूचधातुः सोसूच्यते । गत्यर्थाद्धातोः कौटिल्ये यङ् । कुटिलं व्रजति-वाव्रज्यते । कुटिलं गच्छति-जंगम्यते । लुपादिभ्यः क्रियागर्हायां यङ् । गर्हितं लुंपति लोलुप्यते । गर्हितं चरति-चंचूर्यते । आत्मसंबंधिभूतादिच्छाकर्मणः सुबंतात् इच्छायां क्यच् काम्यच्च । ऋषभमात्मन इच्छति-ऋषभीयति-ऋषभकाम्यति । आत्मनः पुत्रमिच्छति पुत्रीयति-पुत्रका-

म्यति । गामात्मन इच्छति-गव्यति-गोकाम्यति । यशस्यति-यशस्काम्यति । कर्मरूपादुपमानात्सुबंतात्सदृशाचारे क्यच् । पुत्रमिवाचरति-पुत्रीयति छात्रं गुरुः । पुत्रकर्मकाचारसदृशो यः शिष्यकर्मकाचारस्तत्कर्तेत्यर्थः । द्विजं विष्णुवदाचरति-विष्णूयति । प्रासाद इवाचरति प्रासादीयति कुट्याम् । कर्तृरूपादुपमानात्सुबंतात्सदृशाचारे यङ् । कृष्ण इवाचरति कृष्णायते । यश इवाचरति यशायते यशस्यते वा । विद्वानिवाचरति-विद्वायते विद्वस्यते । कुमारीवाचरति-कुमारायते । गुर्वीवाचरति-गुरूयते । त्वमिवाचरति-त्वद्यते । अहमिवाचरति-मद्यते । हरिणीवाचरति-हरिणायते-हरितायते । उपमानभूतात्कर्तुः प्रातिपदिकात्सदृशाचारे क्विप् । कृष्ण इवाचरति-कृष्णाति । मालेवाचरति-मालाति । कविरिवाचरति-कवयति । पितेवाचरति-पितरति । इदमिवाचरति इदामति । राजेवाचरति राजानति । द्यौरिवाचरति द्यवयति । भृशादिशब्देभ्यो भवतीत्यर्थेऽभूततद्भावे क्यङ् । अभृशो भृशो भवति भृशायते । लोहितशब्दाद्भवतीत्यर्थेऽभूततद्भावे क्यष् । अलोहितो लोहितो भवति लोहितायते-लोहितायति । पटत्पटद्भवति-पटपटायते । कष्टशब्दात्क्रमत इत्यर्थे क्यष् ।

कष्टाय क्रमते-कष्टायते, पापं कर्तुमुत्सहत इत्यर्थः । शब्दादिशब्देभ्यः करोत्यर्थे क्यङ् । शब्दं करोति-शब्दायते । वैरं करोति-वैरायते । मुंडादिशब्देभ्यो धात्वर्थे णिच् । मुंडं करोति-मुंडयति । हलं गृह्णाति-हलयति । तूस्तानि विहन्ति-वितूस्तयति । पाशं विमुंचति-विपाशयति । रूपं पश्यति-रूपयति । वीणयोपगायति-उपवीणयति । तूलेनानुकुष्णाति-अनुतूलयति, तृणाग्रं तूलेनानुघट्टयतीत्यर्थः । श्लोकैरुपस्तौति-उपश्लोकयति । सेनया अभियाति-अभिषेणयति । लोमान्यनुमार्ष्टि-अनुलोमयति । वर्मणा संनह्यति-संवर्मयति । इत्यपूर्वधातूत्पादनप्रकारः ॥ ॥ अथ लकारार्थविचारः ॥ अनद्यतनभूते स्मृतिबोधकपदयोगे यच्छब्दयोगाभावे लृट् । यथा—स्मरसि कृष्ण गोकुले वत्स्यामः । यच्छब्दयोगे तु अभिजानासि कृष्ण यद्वने अभुंज्महि । साकांक्षस्मृतिबोधकपदयोर्योगे भूतानद्यतने लृट् लङ् च । स्मरसि कृष्ण गोकुले वत्स्यामस्तत्र गाश्चारयिष्यामः । स्मरसि कृष्ण गोकुलेऽवसाम तत्र गा अचारयाम वा । परोक्षेऽनद्यतनभूते लिट् । राजा चकार । अपह्नवे लिट् । कलिंगेष्ववात्सीरिति प्रश्ने—नाहं कलिंगाञ्जगामेत्युत्तरं सोऽपह्नवः । समीप-

काले प्रश्ने लिट्प्राप्तौ लङ्लिटौ । देवदत्तोऽगच्छत्किम्–जगाम किम् । स्मशब्दयोगे भूतपरोक्षानद्यतने लट् । यजति स्म युधिष्ठिरः । स्मयोगे अपरोक्षे भूतेऽनद्यतने लट् । एवं स्म पिता ब्रवीति । ननुशब्दयोगे प्रश्नोत्तरे भूते लट् । अकार्षीः किमिति प्रश्ने–ननु करोमि भोरित्युत्तरम् । नशब्दयोगे नुशब्दयोगे च प्रश्नोत्तरे भूते लुङ् लट् वा । अकार्षीः किमिति प्रश्ने–न करोमि, नाकार्षं वा, नुकरोमि, न्वकार्षं वेत्युत्तरम् । पुराशब्दयोगे स्मशब्दयोगाभावे भूतानद्यतने लुङ्लटौ । इह पुरा छात्रा अवात्सुः, वसंति वा । इति भूतकालः । अथ भविष्यत्कालः । निश्चयद्योतकस्य यावच्छब्दस्य पुराशब्दस्य च योगे भविष्यति लट् । यावद्भुंक्ते पुरा भुंक्ते, निश्चयेन भोक्ष्यते इत्यर्थः । कदाकर्हिशब्दयोगे लट् यथायथं लुट्लृटौ वा । कदा भुंक्ते, भोक्ष्यते, भोक्ता वा । कर्हि भुंक्ते, भोक्ष्यते, भोक्ता वा । मुहूर्तानंतरे लिङ्लट्लृट्लुट् च । उपाध्यायश्चेदागच्छेत्, आगच्छति, आगमिष्यति, आगंता वा, अथ त्वं छंदोऽधीष्व । क्षिप्रवाचकशब्दयोगे लृट् । वृष्टिश्चेदाश्वायास्यति-शीघ्रं वप्स्यामः । आशंसावाचकयोगे लिङ् । गुरुश्चेदुपेयादाशंसेऽधीयीय । इति भविष्यत्कालः । क्रियाया अनिष्पत्तौ हेतु-

हेतुमद्भावादौ भूते भविष्यति च लङ् । सुवृष्टिश्चेदभविष्यत्तदा सुभिक्षमभविष्यत् । वर्तमानसमीपभूते लुङ्लटौ । कदा आगतोऽसि-अयमागच्छामि-आगमं वा । वर्तमानसामीप्ये भविष्यति लट् लृट् च । कदा आगमिष्यसि-अयमागच्छामि आगमिष्यामि वा । इच्छार्थकपदयोगे लिङ्लोटौ । इच्छामि भुंजीत-भुंक्तां वा भवान् । इच्छार्थकधातोर्वर्तमानकाले लिङ्लटौ । इच्छेत् इच्छति । क्रियाशक्तौ लिङ् । त्वं भारं वहेः । क्रियायोग्यतायां लिङ् । त्वं कन्यां वहेः । माङ्योगे लुङ् । मा कार्षीः । उभयोर्धात्वोर्विशेष्यविशेषणभावे विशेषक्रियाकालानुरोधेऽपि विशेषणधातोर्भूतभविष्यद्वर्तमानकालाः । वसन् ददर्श । सोमयाजी भविता । आगतोऽस्मि । वक्ष्यमाण आस इत्यादि । धातोः कार्यकारणभावे लिङ् । कृष्णं नमेच्चेत्सुखं यायात् । इति लकारार्थविचारः । इति तिङंतव्युत्पत्तिप्रकारः समाप्तः ॥ ॥ अथ साधारणानि वाक्यानि । कालक्षेपं मा कुरु । शालां गच्छ । गुरोराज्ञया वर्तस्व । गुरोराज्ञा पालनीया । गुरुकृपया विद्यार्थी विद्वान् भवति । ममायं सहाध्यायी । अहं व्याकरणमधीये । अपि अर्थशास्त्रं पठसि । अयं गुरोरग्रे वक्तुं न बिभेति । ममेदं पुस्तकं स्वयमेव लिखितं मया ।

इदं मम मषीपात्रम् । इयं मे लेखनी । लेखनकर्मणि निपुणोऽसि त्वम् । न तथाहमस्मि । एहि बहिःपर्यटनाय गच्छाव आराममवलोकयितुं च । ममापि वनशोभानिरीक्षणे कौतुकमस्ति । इति साधारणवाक्यानि ।

इति धातुरूपावलिः समाप्ता ॥

अभिनवं प्रकाशनम्

महाकविकालिदासविरचितं

रघुवंशम्

मल्लिनाथप्रणीत – संजीविनीव्याख्यया, वल्लभदेवकृत – 'पञ्जिकायाः, भट्टहेमाद्रेः 'रघुवंशदर्पणस्य, दिनकरमिश्रकृत 'सुबोधिन्याः' चारित्रवर्धनस्य 'शिशुहितैषिण्याः' सुमतिविजयकृत 'सुगमान्वया'याः इति व्याख्यानपञ्चकस्य विशिष्टांशैः, प्रो. हरि दामोदर वेलणकर एम्. ए. मोहमयीस्थ – वुइल्सन्महाविद्यालयसंस्कृतप्राध्यापकानां मार्मिकप्रस्तावनया, संपादकीयटिप्पणैः, श्लोकानुक्रमण्या, रघुवंशे कालिदासविमृष्टानेकशास्त्रपरिचायकैर्विविधाभिनवपरिशिष्टैरलंकृतमनन्यसाधारणमन्तेवासिभ्योऽध्यापकादिभ्यश्चातीवोपयोगि ५०० पृष्ठात्मकं नूतनं संस्करणमुपहरामः। मूल्यम् रू. ४॥

पातञ्जलव्याकरणमहाभाष्यम्।

(स्थानेविधिरूपं पञ्चमं खण्डम्) मू. १० रू., मा. १ रू.

रामचन्द्रिका ।

संस्कृतशब्दरूपावलिः, गुञ्जीकरकृता ।

मूल्यं ।॥। मार्गव्ययः ८=

लघुसिद्धान्तकौमुदी ।

श्रीवरदराजविरचिता,—टिप्पण्या सूत्राणामकारादि-कोशेन च सहिता । मूल्यं १।। मार्गव्ययः ।।

शब्दरूपावलिः—गुञ्जीकरकृता ।

मूल्यं ।= मार्गव्ययः ८-

समासचक्रम् । मूल्यं ।- मार्गव्ययः ८-

समासदर्पण मूल्यं ।। मार्गव्ययः ८-

सारस्वतव्याकरणम् पूर्वार्धम्—वस्त्रबद्धम् ।

मूल्यं १ मार्गव्ययः ।।

सारस्वतव्याकरणम् पूर्वार्धम्—पत्रमात्रबद्धम् ।

मूल्यं ।॥। मार्गव्ययः ८≡

सिद्धान्तकौमुदी ।

भट्टोजिदीक्षितकृता,—अष्टाध्यायीसूत्रपाठः, गण-पाठः, धातुपाठः, लिङ्गानुशासनं, शिक्षा, सूत्रानुक्रमणी चेत्येतैः सहिता । मूल्यं ५ रू. मार्गव्ययः ।॥।

	कि.	रु.	आ.	ट. [illegible]

संस्कृत-काव्यग्रन्थ.

आर्यासप्तशती—गोवर्धनाचार्यकृत, अनन्तपण्डितकृत व्यङ्ग्यार्थदीपना टीकेसहित. ...	२	०	०	४
ऋतुसंहार काव्य—कालिदासकृत, मणिरामकृत टीकेसहित आणि **शृङ्गारतिलक** काव्य.	०	१२	०	२
किरातार्जुनीय काव्य—भारविकृत, मल्लिनाथकृत घण्टापथटीका-परिशिष्टासहित. ...	२	४	०	६
कुमारसंभव काव्य—कालिदासकृत, मल्लिनाथकृत (१–८ सर्ग) व सीतारामकृत (८–१७ सर्ग) संजीविनी टीका व महाशिवपुराण-कुमारसंभवतुलनात्मकपरिशिष्टासहित.	३	०	०	८
गङ्गावतरण—श्रीनीलकण्ठदीक्षितविरचित.	०	१२	०	२
गीतगोविंद—महाकवि श्रीजयदेवविरचित, कुंभनृपतिप्रणीत रसिकप्रिया व्याख्या व महामहोपाध्याय शंकरविरचित रसमंजरी व्याख्या यांसहित.	३	०	०	६
जयन्तविजय—श्रीमदभयदेवविरचित. ...	१	८	०	३
देलरामाकथासार—राजानकभट्टाह्लादकृत.	०	६	०	२
पुष्पबाणविलास—(श्रीकालिदासकृत) पंडित श्रीवेंकटसार्वभौमविरचित व्याख्येसहित. ...	०	८	०	२

	किं. रु.	आ.	ट. रु.	आ.
बृहत्कथामञ्जरी—श्रीक्षेमेन्द्रविरचित. ...	८	०	०	१२
भट्टिकाव्य-भट्टीकृत, जयमङ्गलकृत जयमङ्गला टीकेसहित.	५	०	०	[illegible]
रघुवंश काव्य—कालिदासकृत, मल्लिनाथकृत संजीविनी टीकेसहित, स्थूलाक्षर.	४	८	०	६
रसिकाष्टक काव्य—नारायणभट्ट पर्वणीकरकृत.	०	१	०	१
राघवनैषधीय काव्य—श्रीहरदत्तसूरिकृत स्वकृतटीकेसहित.	१	०	०	४
रावणार्जुनीय काव्य—काश्मीरिक श्री भीमविरचित.	[illegible]	[illegible]	०	६
राक्षसकाव्य—[illegible]कृत. ...	[illegible]	[illegible]	०	१
विष्णुभक्तिकल्प[illegible] काव्य—[illegible] विरचित, महीधर[illegible]त टीकेसहित. ...	१	[illegible]	०	२
विदग्धमुखमण्डन काव्य—धर्मदास[illegible]विरचित (सटीक).	[illegible]	१२	०	२
नीतिशतक—भर्तृहरिकृत, कृष्णशास्त्री महाबलकृत टीकेसह.	१	०	०	२
वैराग्यशतक—भर्तृहरिकृत, कृष्णशास्त्री महाबलकृत टीकेसह.	०	८	०	१

मॅनेजर—निर्णयसागर प्रेस, मुंबई नं. २